

המדינה נגד הדתיקאן

בפעם הראשונה אופעל החוק הפלילי

נגד להקת בידור אשר ליגלה לדת

המכוונים לחלל את רגשות הדת או את האמונה של אותם האנשים האחרים — ייאשם בעון ויהיה צפוי למאסר לשנה אחת.

כך קובע החוק. שר הדתות פנה למטה הארצי של המשטרה. המטה העביר את מכתבו למשרת מחוז תל-אביב. קציני החקירה רות של המחוז הומינו את יצחק קדישוון, בעל המועדון, למשרד, ביקשו לשמוע מה בפיו. "אתה צפוי לשנה מאסר", אמרו לו קדישוון הנדהם.

★ ★ ★

מי מכיר את הרב מעקיר?

אין כמעט נושא פופולארי יותר ליצחק מאשר הכפייה הדתית במדינת ישראל. לפעול נגדה — אין כמעט שום אפשרות. הסכמים קואליציוניים וחקיקת-עזר נעו פעולה כיו מראש. מה שנותר לאזרחי ישראל, העייפים כבר מחזירות החזיר, הי שבת וחקיק הנישואין של ימי הביניים — הוא הצחוק.

לפי מנגינת שיר הפלמ"ח חיבר דן אל-מגור המנוח עליו ללהקה: מסביב טרפה וסחר וחולין פה משתולל אנחנו, רק אנחנו, כאן נשמור ברמה נר מסורת ישראל. תודעה יחסר הנוער אין הבדל בינו לגוי הוא עלול סחר לשכוח צור חוצב ממנו — הוי, הוי, הוי ועל כן לכאן הגענו ובידינו נר התודעה כלי הקודש. אנו אנו תמיד כלי הקודש — ארבעה.

פרשת הרב מעקיר, שהרי

ציא סכומי כסף גדולים מ-מאמיניו, הפכה לשם דבר אלמגור, שלא טרח להרחיק חרוזיו, חיבר פזמון לפי מנגינת "האיש שבקיר", שי אותה — ככל הנצימות "תוכנית — עיבר מאיר נוי: ליד גדרה יש מושב ובמושב יושב לו רב מי מכיר את הרב מעקיר? ובעזרת דפיקות בקיר עושה כשפים הוא כמו פאקיר מי מכיר את הרב מעקיר? הרב מעקיר יושב כבר בבית הסוהר. אשתו ועשרת ילדיו — רעבים לחם. אבל תיקי החקירה בפרשה זו לא הסתיימו כנראה. יועצו הי משפטי של משרד הדתות רוצה לצרף אליהם תיק נוסף: "משטרת ישראל נגד מועדון התיאטרון, יצחק קדישוון, יוסף מילוא, דן בן-אמוץ, דן אלמגור ומאיר נוי".

★ ★ ★

"תבוא עליו הבריכה!"

כמו כל תוכנית אחרת במועדון התיאטרון התיאטרון הישראלי, או בכל להקה צבאית, נולדה תוכנית הדתיקאן לי גמרי במקרה. באחת מערכי שבת נודמנו יוסף ("פסו") מילוא, בעל המועדון ובמאי להקתו, לביתו של דן בן-אמוץ בירושלים. שם היה מצוי אותה שעה גם דן אלמגור. השלושה ישבו ודברו על נושא התוכנית החדשה של רביעיית המועדון. אלמגור, ש היה נרגז על הסדרים הדתיים בירושלים,

... הנה הוצג מעל במת מועדון התיאטרון (נה קברט הלילה, פאר היצירה האמנותית הישראלית בשנתיים האחרונות, אליו נסחבים כל חייר וכל אורח מכובד במדינה), מערכון בשם "דתיאדה", והוא מין תבליל מכוער של חוסר כשרון בולט, ש סממנו היחיד הוא: ליצנות מיהודים ומדתם. במשך קרוב לשעה עומדים שלושת ליצני המועדון, כשהם לבושים קפוטות של משי מבהיק (לבושם השבתי של עשרות אלפי יהודי מורת אירופה), על ראשיהם כובעי פלוש חסידיים, והם מנבלים פיהם ללא הרף.

"ואם לא די בכך, מופיע באמצע תוכנית זו "השחקן המהולל" כמר יעקב בן סירא נ"י, בידוי צרור של ציניות, ואגב שירת פזמון של נבול-פה הוא הותך במספרים וחזרו וחזרו ציניות אחת אחר השניה, עד כי גושרות כל ארבע הציניות על הקרקע ונרמסות בידי השחקנים, לקול צחוקם המדהד של המשתתפים...

"ישראל היא הארץ היחידה בה מציגים כיום הצגות אנטישמיות" — אמר איש תרבות גדול, שביקר כאן לרגע ובה למועדון התיאטרון וראה את הפגע, אבל, משר החנוך והתרבות, מאגודת הסופרים ומשאר האפוטרופסים למיניהם של תרבות ישראל — נעלמה, כנראה, תופעה זו, או שנראתה כי תופעה כשרה שיש לברך עליה.

קטע זה מתוך מאמר גדול בשם "השתרלות", שהתפרסם בגליון האחרון בחודש מאי 1958 של השבועון הדתי עין בעין, לא נעלם מעיניהם של שרי המדינה. בטרם הספיק שר הדתות משה שפירא לעזוב את משרדו, בפרוץ המשבר הממ-

תושבי הדתיקאן בר, זינגר ובן-סירא חכיני אבנים זעכצאן טון

שלתי האחרון, הספיק עוד לפעול לפי עצתו של עורך עין בעין. הוא קרא ליצחק גלנר, יועצו המשפטי, ביקש ממנו לעזוב לו כיצד להפסיק את "ההשתוללות האנטישמית", בחוצות תל-אביב.

גלנר, שביקר בוודאי במועדון התיאטרון כדי ליעץ לשר, הציע להפעיל את המטה בטהאם לסעיף 149 בחוק הפלילי 1936: "כל אדם — המפרסם כל תמונה, ציור או כתב, או דמות חשויים של המכוונים לחלל את רגשות הדת או האמונה של אנשים אחרים, המביע במקום ציבורי או באוזני אדם אחר כל מלה או חנה, חשויים או

בלחה לוקר בתפקיד "מירלה מונרו" גופה (1950) במערב, אבל לבה במזרחי

המגבילים את תנועתו ותנועת רכבו בי יום השבת, הציע לטפל בתיים. לון בך אמוץ לא היתה התנגדות. פפו אמר שמה שטוב בשביל השנים טוב גם בשבילי. מכיוון שכך, לא היו בעיות: במהירות הקבלנית הרגילה שלהם, ישבו השלושה, חיברו תוך ארבע שעות את התוכנית כזי לה. אלמגור ישב בחדר נפרד, חיבר את הפזמונים. פפו ובן-אמוץ עסקו בטקסט. כשהתכנסו שוב, קרוב לתצוגה, קרא להם אלמגור את השיר המרכזי: לפי מנגינת שש עשרה טון האמריקאי:

שבת בירושלים וסגורות החנויות, ממאה שערים ועד תלפיות, שלווה בכל שורת, שבת ברוכה — כי אנו כאן שומרים, על המנוחה. אך אם נראה פתאום מכונית, נקרא בקול גדול: "שבטס, אידו! החוצה יהודים, צאו בהמון! הכינו אבנים: זעכצאן טון וו!" את עצמותיו כולם נשבור, אנחנו נהרג — אך הוא לא יעבור. וזעכצאן טון אבנים נמטיר, ושוב חוזר השקט לעיד. שבת בירושלים, ישן כל זוג שינה בצהרים — תנונו. שינה של צהרים על הניר שפוכה, כי כאן אנו שומרים על המנוחה. אך אם נראה ברחוב, במדרכה, אברך ובתולה ההולכים לבריכה, נקרא בקול גדול: "פריצעט, אידו!" ושוב נצא יחדיו לחזית. כי הבריכה כאן לא חוקם, הקימו מחסומים והכו עד דמו וזעכצאן טון אבנים נמטיר, ושוב חוזר השקט לעיר. חכמה אופיינית: "אה, הוא יהודי יקר. תבוא עליו הבריכה!"

★ ★ ★

על ארבי ושטיש איציות
ליציות ושאר תשמישי קודש לא נראו על הבמה. הקטע בתוכנית שעורר את חמתו של עורך עין בעין ושל שר הדתות, היה הוסיפי של יעקב ("יענהלה") בן סירא, שביצע שורת "מעשי קהמים" לעיני ההל. ביניהם: בייסירא להא ארבע ציניות של חילון ישו, שזקנה בשוק הפשפשים בי יפו, החזיק בידו מספרים, הראה את הווילון להל ואמר: "ארבע כנפות?" גור אחת מהן ואמר: "הופ... שלוש כנפות!"
 אף פעם אחת לא התייחסו הציניות מי מש, הן יפרות מדינו! אמר קדישוון לקאינים שחקרו בתיק, ושנו להם הפעם הראשונה לטפל בחזיר פלילי לפי סעיף 149, שלא הופיעו עדיין בארץ.

אחד הסטעים בתוכנית, שהמסיר כפיכול את החוגים הדתיים, אשר לשמע נושא הי תוכנית ביקרו בהמוניהם במועדון מדי ערב בערב, היתה הוסיפה של "מירלה מונרו" בקטע סאטירי על השחקנית האמריקאית, שי התחנתה עם ארתור מילר היהודי ושהפכה, לדברי סוכני הפרסומות שלה. ליהודיה כש "רה". אלמגור חיבר לצורך זה פזמון מיוחד, לפי המנגינה הדועה מתוך מירלה אפרת בי הבימה:

הוי מירלה, הוי מירלה, הוי מירלה, הלוואי נרה יאירלה. קידש אותה הרב, לעם קדוש תנ"כי, גופך (1950) במערב, אבל לכה ב"מזרחי". שנים רבות חיכינו, עד בבית אברהם אבינו באת — אידישע מירלה מונרו.

ברית-המילה שימשה מטרה אחרת לחיצי הם של דן בן-אמוץ ודן אלמגור. בקטע סאטירי גורף-צחוק סיפר הגבוה והארוך שבלהקה, איש הצינובאטרון גדעון זינגר, על "תולדות ברית המילה מתקופת האבן ועד ימינו אלה". המעמדים היו באמת משעשעים מאד: זינגר הדגים בטבלאות מצויירות ובמכשירים מיוחדים כיצד היו המיהלים מבצעים את התהליך הדתי ברך הנוולד: באבן, בסכין, במספרים ולבסוף בפצצת אטום.

★ ★ ★

פורמאייקה בשבילי אזרחים

ותר מכל דבר אחר בתוכניתם העלייה של מילוא, בן-אמוץ ואלמגור, פגע בשר הדתות הקטע הסאטירי על "הדתיקאן" — היכל שלמה בירושלים, שהוקם בכספי המליונר האנגלי וולפסון. לפי מנגינת שיר העם הי אמריקאי מריאן, חיבר אלמגור חרוזים, ש נראו ליועציו של השר כפוגעים במיוחד:

בבירה ישנו בנין הוא אימקא רב הפאר, אבל לנו כאן חוכן בנין גדול יותר. רבע מטר זה אמנם הבדל מאד קטן אבל בזכותו יבוא הוא אל הדתיקאן. הוא ייד לדתיקאן יודיע: "באתי כאן, באתי כאן לדתיקאן. סוף-סוף מצאתי לי משכן". וכשיו לא יסובב בחלד כה זכה, כי בנינו לו סוף-סוף בנין לפי רוחו — עם פורמאייקה אמיתית ושיש לבנין. ולשכה עם איירקונדישין יש לו בדתיקאן.

"הוא" של אלמגור ודן בן-אמוץ, הוא האלהים בכבודו ובעצמו. דימויים מסוג זה הוציאו את אנשי משרד-הדתות מגידרם. בפי ניתם למשטרה ביקשו לגרור את החקירה בי תיק, להכין את חומר-האישום ולהעמיד את המחברים למשפט. אם אמנם יעשו זאת קציני החקירות במחוז תל-אביב, יהיה זה משפט מענין במיוחד. בפרט אחד, אין לפי שעה כל ספק: אם יוגש המשפט נגד מועדון התיאטרון ומחבריו, לא יצטרכו קדישוון ומילוא להוציא סכימים נוספים על תוכנית חדשה, בימי המשפט. אלפים ניהרו למועדון כדי לראות במו עיניהם על מה יסובב אחד המשפטים בעלי הענין הציבורי, המבטיח כבר בשלבי חקי רתו המוקדמים להיות מענין במיוחד.